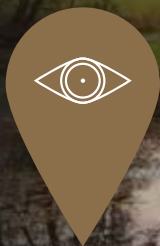
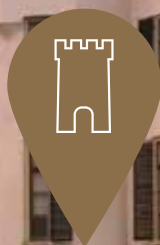
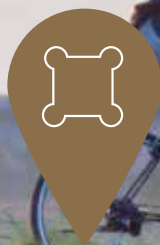
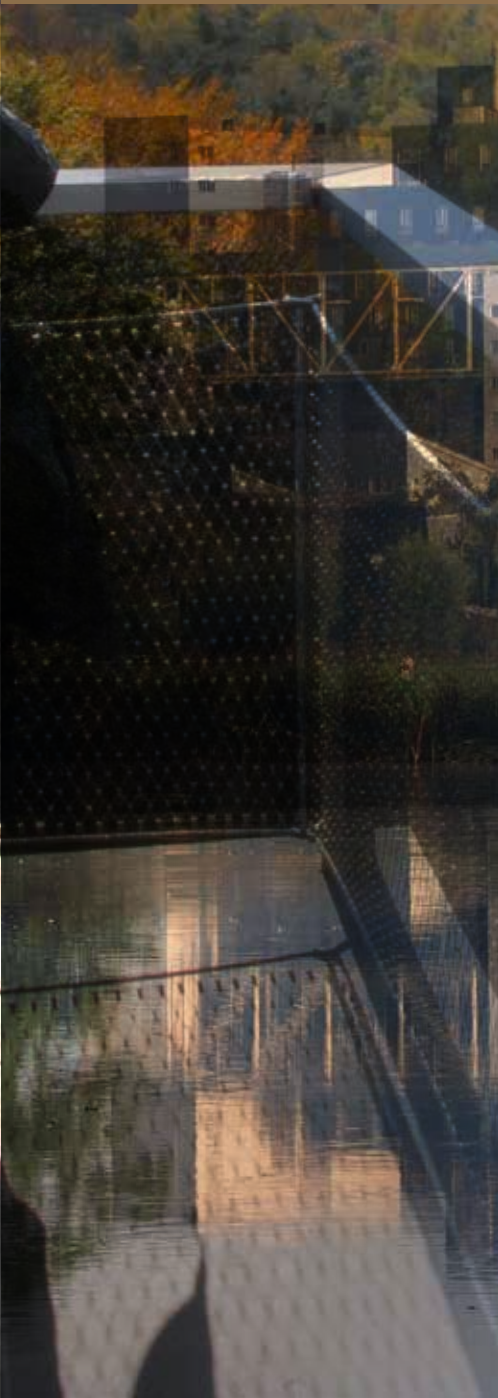

De Heuvelrug bron van natuur en cultuur

De Heuvelrug **onderneemt:**
grote science instellingen
RIVM, KNMI, Utrecht
Science Park, UMC,
Princes Maxima Centrum

De Heuvelrug **verrast:**
Singermuseum, Kunst op
Vliegveld Soesterberg,
Waterliniemuseum,
Nederlands Instituut voor
Beeld en Geluid, kastelen
en buitenplaatsen

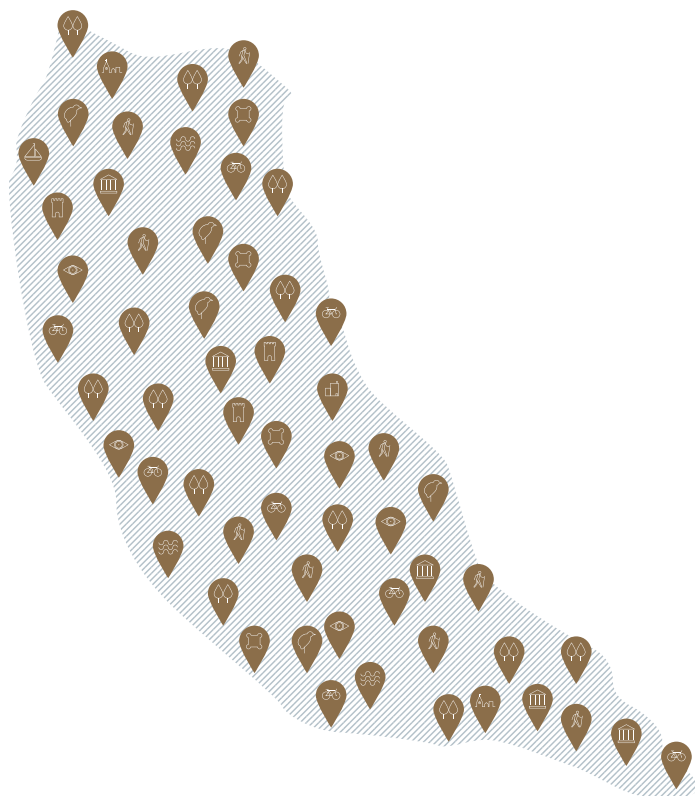
Het zuidelijk deel van de Heuvelrug, een gebied van ongeveer 10.000 hectare, vormt sinds 2003 het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Al veel langer laat dit natuurgebied echter zien hoe natuur hand in hand kan gaan met economische ontwikkeling, bij kan dragen aan de leefbaarheid en woonkwaliteit van het gebied en een bron vormt van cultuur, gezondheid en ontspanning.

De Heuvelrug is cruciaal voor de toekomst van de provincie Utrecht en de Gooi en Vechtstreek binnen de provincie Noord-Holland. Het lijkt dan ook logisch en wenselijk om van deze groene ruggengraat een aaneengesloten stevig en robuust park te maken. De samenwerkende partners willen de héle Heuvelrug, van het Gooimeer tot de Grebbeberg, onderbrengen in één groot Nationaal Park. Een ambitieuze en meervoudige opgave die leidt tot een aaneengesloten gebied van zo'n 40.000 hectare.

Midden in de Randstad, opgespannen tussen Amsterdam en Utrecht, Amersfoort en Wageningen ligt een eeuwenoud natuurgebied. Een gebied dat zich onderscheidt door haar rijkheid en verscheidenheid in natuur en cultuur: de Heuvelrug.

De heuvelrug heeft met haar rijkheid en veelzijdigheid in natuur en cultuur veel te bieden. Voor inwoners van de steden en kernen die op en bij de Heuvelrug liggen, maar ook als recreatiegebied voor de inwoners van steden als Amersfoort, Utrecht en Amsterdam. De gouden iconen brengen de veelzijdigheid van de Heuvelrug en haar flanken in beeld.

Natuur

Hoeveel kleuren telt de regenboog? Hemelsblauw, dennengroen, aardebruin, zandgeel... En hoe klinkt de wind? Beukend, ruisend, fluisterend, wiegend...

Dieren

Stil nou even. Ik zie iets bijzonders. Een streep blauw? Een vleugje vuur-rood? Psst... hoor je dat? Natuur zeg ik je, natuur!

Dorp/stad

Vier grote jongens op een rij (Utrecht, Amsterdam, Amersfoort en Wageningen) met wat kleinere erbij (Amerongen, Naarden, Laren...). Winkelen, flaneren, genieten!!

Forten

Forten hoppen? De Nieuwe Hollandse Waterlinie telt er 46, de Stelling van Amsterdam 45 forten en batterijen en de Zuiderwaterlinie in Noord-Brabant 13 forten. En de verbinding tussen al die 104 is heul veel natuur.

Musea

Actief of liever hyperactief? Wat dacht u van Beeld en Geluid, het Nationaal Militair Museum of het Waterliniemuseum. Of zoekt u liever de verstillings van het Singermuseum. Of nog rustiger: gewoon op een stoeltje van het landschap buiten genieten. Zucht.

Waterrecreatie

Punter, Kano, Prauw, Kajak, Hollandse roeiboort, Schippersvlet, Gondel, Opblaasboot, Pieremachochel, Sloep, Vlet, de Holland Acht, Dubbeltwee, Giek, Skiff, BM, Flying Dutchman, Laser, Surfplank, Valk, Doerak, Kruiser, Tukervlet, Lashbak, Trekschuit, Hasselteraak, Bolpramen, Catamaran, Jacht, Klipperaak...

Water

Het water van de Heuvelrug is zo puur dat het per fles verkocht wordt – maar ook nog gewoon uit de kraan komt. Maar je kunt er ook in zwemmen, op zeilen, in roeien of op surfen. Bijna jammer, zo lekker is het.

Bezienswaardigheid

Zeg nou zelf: wat is op de Heuvelrug nou niet de moeite van het bekijken waard? Schitterende natuur, top culturele voorzieningen en een bruisend woon- en werkklimaat. Asjemenou...

Werken/kennis

De Heuvelrug is bijna een top-sector op zichzelf. Met op de hoekpunten de Zuid As, het Sciencepark, het Mediapark en Food Valley. En er tussen in: lekker veel natuur!

Kastelen en buitenplaatsen

We zijn nog steeds aan het tellen: 201, 202, 203...? In ieder geval de grootste dichtheid van landgoederen en buitenplaatsen in Nederland... 204, 205, 206...??

Fietsen

Driewielers, fietsen met zijwieltjes, mountainbikes, racefietsen, elektrische fietsen en vooral stadsfietsen zijn allemaal meer dan welkom. Psst: de bijzondere MTB-routes al uitgeteerd?

Actief recreëren

Misschien is 'beweging' wel de essentie van de Heuvelrug. De vorm waarin mag u zelf uitkiezen: op 't water, op 't land en in de lucht. In de lucht? Ja hoor, de Heuvelrug heeft als Nationaal Park een eigen zweefvliegveld ter beschikking. Naast die F15's, weet u wel.

De Heuvelrug bron van natuur

De Heuvelrug bestaat uit 20.000 hectare aaneengesloten bos- en heidegebied. En als je de flanken meerekent is er zelfs sprake van zo'n 40.000 hectare, met daarin onder andere waardevolle natte natuurgronden. Een gebied waar je in stilte kunt dwalen en alleen de kans loopt opgeschrikt te worden door een bijzondere vogel zoals een vuurgoudhaantje. Waar je je kunt verbazen over een ontmoeting met een zandhagedis, een boommarter of een hermelijn. Er liggen onafzienbare heidevelden die je uitnodigen om overheen te struinen. Er zijn zompige veengebieden maar ook droge stuifduinen die er slechts op wachten ontdekt te worden.

Op veel plekken borrelt en stroomt het water. Zo kan er met bootjes op meren en rivieren gevaren worden. Ook kun je eindeloos fietsen langs velden en wegen die je op het ene moment meenemen door de stilte van de natuur, en op een ander moment leiden naar een bruisend stadshart. De Heuvelrug heeft het allemaal; allerlei soorten landschap schurken en schuren er tegen elkaar aan. De Heuvelrug laat zien hoe mens, plant en dier in Nederland in harmonie samen kunnen leven.

De Heuvelrug is daarmee op internationaal niveau een toonbeeld van de symbiotische wijze waarop in Nederland natuur, cultuur en economie hand in hand kunnen gaan. De Heuvelrug toont op dit punt een cruciaal onderdeel van het DNA van Nederland: wij houden van onze leefwereld, maar kneden haar naar behoefte.

“De Heuvelrug, een uniek aaneengesloten gebied met een hoge natuurwaarde, loopt tot in Noord-Holland. Toch beslaat het huidige park alleen het stuk in Utrecht. Daarom moeten we met z'n allen inzetten op één groter park!”

Bart Krol
gedeputeerde provincie Utrecht

Tijdens de voorlaatste ijstijd, zo'n 150.000 jaar geleden rechte dit gebied haar rug en ontstond er een verhoging in het landschap van zo'n 50 kilometer lang: van de Grebbeberg tot aan het Gooimeer. Op de Grebbeberg ervaar je de massa van de Heuvelrug pas echt door een spectaculair hoogteverschil. Vanaf 50 meter hoogte kijk je daar uit over de aan je voeten

kronkelende rivier de Nederrijn. En de dichtbij gelegen Amerongse berg is zelfs bijna 70 meter boven NAP. Deze bijzondere verhoging in het landschap zorgde voor onderscheid in de natuur, de waterhuishouding en de wijze waarop de mens in de loop der eeuwen hier gewoond en gewerkt heeft.

De flora en fauna óp deze bijzondere geologische rug ontwikkelde zich in de loop der tijd heel anders dan de natuur aan de zijkanten van deze verhoging. En de mens had hier een belangrijk aandeel in. De Heuvelrug wordt geflankeerd door onder meer de pittoreske Vecht en het Vechtplassengebied. Aan de andere kant loopt de Heuvelrug uit in het karakteristieke landschap van de Langbroekerwetering en de uitgestrekte polders en uiterwaarden van Amerongen. Met in die uiterwaarden het bijzondere natuurgebied de Blauwe Kamer. Een gebied met bloemrijke graslanden, moerassen en ooibossen.

Voor Nederlandse begrippen is de overgang van de rivier met haar uiterwaarden via een zone van landgoederen, buitenplaatsen en historische kernen naar een reliëfrijk gebied met uitgestrekte bossen en heidevelden uitzonderlijk te noemen.

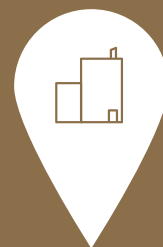
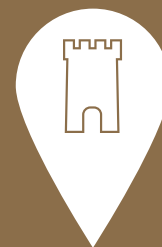
“Het landschap en de natuur zijn de kracht van de Heuvelrug. De natuur is hier van oudsher verweven met wonen, werken en beleven. Door samen te kijken waar iets mogelijk is, creëer je evenwicht. In de natuur èn financieel. Dan wordt de parkeconomie meer dan alleen een verdienmodel.”

Theo Ruijs
directeur Hoteltheater Figi, Zeist

De Heuvelrug bron van cultuur

Oudere en jongere tijdslagen liggen in de Heuvelrug dwars over elkaar heen: van prehistorische akkers en grafheuvels tot ultramoderne landbouwgebieden en toekomst voorspellende instellingen als het RIVM en het KNMI.

Van oudsher is de Heuvelrug een gebied van boeren, burgers en buitenlui. Een gebied vol boerderijen, landgoederen en zelfs tabaksplantages. Maar ook een gebied vol kastelen en buitenplaatsen.

Ook de Koningen van Nederland bouwden in dit gebied hun paleizen. Zij bouwden er in de 17e eeuw hun eerste grote buitenhuizen zoals kasteel Amerongen, het jachtpaleis Soestdijk en Slot Zeist. En als de 'mode' veranderde, werd het uiterlijk van het huis en de aanleg van de tuinen simpelweg aangepast. En dat typeert de Heuvelrug. De mens zette hier zijn omgeving voortdurend weer naar zijn hand.

“De samenwerking in Nationaal Parkverband kan meehelpen om een tegenwicht te bieden aan de stedelijke druk vanuit met name Amsterdam. Dat is nodig om ons woon- en leefklimaat overeind te houden.”

Elbert Roest
burgemeester Laren
en voorzitter Regio Gooi- en Vechtstreek

Verdeeld over de Heuvelrug liggen honderden kastelen, versterkte huizen en historische buitenplaatsen. De Heuvelrug kent de grootste dichtheid aan buitenplaatsen van Nederland; volgens sommigen zelfs meer dan er langs de Loire in Frankrijk te vinden zijn. De meeste van deze prachtige gebouwen met bijbehorende tuinen, bossen en landerijen liggen in gordels dicht bij elkaar. Veel zijn openbaar toegankelijk. Bekend zijn de buitenplaatsen van de Stichtse Lustwarande tussen Utrecht en Rhenen en de vele buitens langs de rivier de Vecht en rondom 's-Graveland.

Ook de Langbroekerwetering kent haar buitenplaatsen, en langs de door Jacob van Campen in 1647 ontworpen 'Wegh der Weegen' tussen Utrecht en Amersfoort ook de nodige buitenhuizen. Deze 'landgoederenzone' ziet er door toevoegingen uit latere jaren weer heel anders uit dan alle andere zones. En die variatie maakt het juist zo uniek. Er zijn nog veel meer plekken waar deze bijzondere combinatie tussen natuur en cultuur te vinden is.

De Heuvelrug is een gebied dat zich bevindt tussen een aantal van de grootste en bekendste middeleeuwse steden van Nederland: Amsterdam, Utrecht en Amersfoort. Steden die verdere rijkdom verwierven in de Nederlandse Gouden Eeuw. En dat alles omgeven door een enorme variatie aan natuur.

Een gebied zo inspirerend, dat schilders er graag hun schildersezels neerzetten: de musea in het gebied getuigen er nog van. Een gebied blijkbaar zo gezond dat sanatoria en andere instellingen voor de gezondheidszorg zich er graag vestigen. Een gebied met kristalhelder bronwater dat, nog steeds, zo de fles in kan om gedronken te worden. Geen wonder dus dat het ook altijd al een gebied is geweest dat het waard was om voor te vechten.

“De Heuvelrug is een prachtig natuurgebied. Als voormalig geschiedenisleraar weet ik dat de graaf van Holland en de bisschop van Utrecht het daarom voor zichzelf wilden houden. De pracht en bijzonderheid erkennen wij ook vandaag de dag. Daarom onderzoeken we samen de mogelijkheden tot één Nationaal Park De Heuvelrug.”

Tjeerd Talsma
gedeputeerde Provincie Noord-Holland

Al sinds de Romeinse tijd wordt er voor, en óp de heuvelrug gevochten. Dat heeft alles te maken met het landschap en de strategische ligging. De Romeinse rijksgrens, de Limes, is er aangelegd. Een grens die het midden van het land in oost-westelijke richting verbindt met enerzijds Nijmegen en anderzijds de kust bij Katwijk. In latere tijden is er ter verdediging van 'Holland' de Nieuwe Hollandse Waterlinie aangelegd, werelderfgoed in spé!

Weer later bouwden de troepen van Napoleon er hun Pyramide bij Austerlitz. De Grebbelinie ligt er; een linie die in de Tweede Wereldoorlog heftig bevochten is. En ook het latere vliegveld Soesterberg dat onder andere een belangrijke rol heeft gespeeld tijdens de Koude Oorlog toen de Amerikanen er de dienst uit maakten. Tegenwoordig is die militaire geschiedenis op een spannende en interactieve wijze terug te terug te vinden in het Nationaal Militair Museum. En in 'het eggie' is die geschiedenis overal op de Heuvelrug te ervaren.

Kracht van variatie

De Heuvelrug ligt letterlijk in de achtertuin van miljoenen Nederlanders. Al sinds de prehistorie spelen mens en natuur hier haasje over.

De Heuvelrug is hoog en laag, droog en nat, open en besloten, levendig en rustig: de Heuvelrug kent geen één-dimensionaal natuurbeeld, maar bezit de kracht van variatie. Het is die variatie die mensen er al eeuwenlang naar toe trekt.

Mensen die de natuur op de Heuvelrug hebben gevormd en gekneed; ruimte hebben gegeven en hebben ingeperkt en gemaakt hebben tot wij hij nu is. De Heuvelrug is dan ook voor iedereen en van iedereen. Al meer dan 100 jaar werken publieke en private krachten samen om de Heuvelrug te behouden en te ontwikkelen.

De Heuvelrug wordt gekstempeld wel eens een van de oudste publiek-private samenwerkingen van Nederland genoemd. Samen zijn het nu meer dan 150 burgerinitiatieven, ondernemers, overheden en natuurorganisaties die zich inzetten voor de Heuvelrug, met daaromheen duizenden vrijwilligers. En dat aantal blijft alsmat groeien. Veel is in de loop der jaren in het gebied geïnvesteerd in termen van tijd, energie en geld. En dat is natuurlijk goed te begrijpen want wie wil er niet wonen en werken in zo'n aantrekkelijke en vooral gevarieerde omgeving? Het gebied ligt binnen handbereik, of toch op zijn minst op fietsafstand, en is goed ontsloten voor allerlei soorten verkeer. En dat is te merken aan de vele bedrijven en bewoners die zich al sinds de 16e eeuw graag in deze omgeving vestigen en brood zien in de combinatie van natuur, cultuur en economie. Daar ligt de kracht van de Heuvelrug.

Agenda voor De Heuvelrug

Het enthousiasme voor de Heuvelrug groeit met de dag. Steeds meer partijen realiseren zich dat de samenhang tussen natuur, cultuur en economie op de Heuvelrug van groot belang is.

In een tijd van verstedelijking en globalisering is er een groeiende behoefte aan natuur en landschap. Plekken om tot rust te komen, plekken om je gezond te voelen, plekken van culturele identiteit. Een Heuvelrug waar het goed wonen, werken en recreëren is. De toenemende druk op de Heuvelrug vraagt echter om opnieuw nadenken over de balans tussen natuur, cultuur en economie. Vragen als: moet op méér plekken de natuur niet het zwaarst wegen? Hoe kunnen de culturele attracties optimaal ontsloten worden? Hoe kunnen verbindingen tussen kosten en opbrengsten sterker worden vorm gegeven?

Ook de omvang van de Heuvelrug neemt toe. Steeds meer terreinen kunnen tot de Heuvelrug gerekend worden. Dat is verheugend want het maakt de Heuvelrug robuuster en nog gevarieerder dan hij nu al is. Tegelijkertijd stelt het ook vragen aan de organisatie, het beheer en de samenhang van het park.

Al deze vragen hebben geleid tot een Agenda voor de Heuvelrug. Een agenda die streeft naar een duurzame en toekomstbestendige balans tussen natuur, cultuur en economie. Een agenda die gedragen wordt door betrokken partijen. Een agenda die richting geeft aan de activiteiten voor de komende jaren. Daarbij wordt gewerkt vanuit de overtuiging dat de Heuvelrug als groene ruggengraat van belang is voor natuur, landschap en erfgoed, bijdraagt aan de gezondheid en het welbevinden van mensen en aan de basis ligt voor een goed woon- en werkklimaat.

Deze royale buitenplaats biedt talrijke mogelijkheden voor bewoners en bezoekers. Een stevige, robuuste groene ruggengraat is cruciaal voor de toekomst van de provincie Utrecht en de Gooi en Vechtstreek binnen de provincie Noord-Holland. Voldoende reden dus om deze ruggengraat te behouden en als een aaneengesloten Nationaal Park verder te versterken.

Met die ambitie voor ogen gaan de samenwerkende partijen een uitdagend proces in. Een samenwerking tussen oude bekenden en ook met nieuwe spelers. De doelen die nagestreefd worden zijn fundamenteel van aard.

- Behoud en verdere ontwikkeling van de karakteristieke natuur, de landschappen en het erfgoed van de Heuvelrug als drager van andere functies in het gebied.
- Zichtbaar en beleefbaar maken van het natuurlijk kapitaal van de Heuvelrug, en zorgen dat een deel van de opbrengsten wordt geïnvesteerd in de bescherming en verdere ontwikkeling van het Nationaal Park.
- Meer mensen, organisaties en bedrijven ruimte bieden om actief deel te kunnen nemen aan het Nationaal Park en daarmee een bredere basis leggen onder de toekomst van de Heuvelrug.

In vijf clusters wordt aan de ambities gewerkt

1. De ruimtelijke samenhang van de Heuvelrug verstevigen.

Moeten er bijvoorbeeld zones worden ingesteld waar - of natuur, cultuur of economie het zwaarst weegt? Kan de natuur in meer robuuste eenheden worden vorm gegeven? Hoe liggen de huidige en toekomstige verbindingen tussen de verschillende steden en de Heuvelrug en kunnen die verbindingen beter worden vorm gegeven? En hoe gaan we om met de wateropgave, de landbouw en de verstedelijking in het gebied? In een integrale ontwikkeling maken we duidelijk waar de komende jaren de accenten worden gelegd qua gebiedsontwikkeling.

2. De economische samenhang van de Heuvelrug versterken.

Zowel de natuur, de cultuur als de economie leveren baten op voor de Heuvelrug. Maar alle drie brengen ook kosten met zich mee, zoals voor beheer en onderhoud, toegankelijkheid en nabijheid. Hoe ligt de toekomstige balans tussen opbrengsten en betaalbaarheid en kan de financieel-economische basis onder de Heuvelrug meer duurzaam worden vormgegeven? In een plan voor parkeconomie worden de private en publieke stromen beschreven die zorgen voor financiering van de kwaliteiten in het park respectievelijk van de stakeholders daarin. De kwaliteiten van het park dragen bij aan economische kansen en ontwikkelingsmogelijkheden en dus moeten leiden tot concrete afspraken tussen partijen.

3. De recreatieve en toeristische waarde van de Heuvelrug vergroten. De Heuvelrug mag zich verheugen over een groeiende groep bezoekers. Maar die grotere aantallen leveren niet altijd per definitie een positieve bijdrage aan de Heuvelrug; kan dat anders? Tegelijkertijd ligt er de opgave om de kwaliteit van het toeristisch-recreatieve aanbod te vergroten. Het gaat hier onder andere om het bieden van nieuwe toeristische arrangementen en een streven naar excellent gastheerschap. De Heuvelrug ook als sterk merk. Branding en marketing als middel om het Nationaal Park te versterken.

4. Het gevoel van eigenaarschap onder bewoners, organisaties en ondernemers vergroten. Een breder gevoel van eigenaarschap onder alle betrokkenen en gebruikers is van belang om de vanzelfsprekendheid dat de natuur er 'gewoon is' te verkleinen. De Heuvelrug vraagt om een actief en duurzaam parkbeleid en dat is helaas niet gratis. Dat vraagt iets van de marketing, branding en communicatie in algemene zin en ook van de manier waarop de betrokkenheid van mensen vorm wordt gegeven. Een duidelijk herkenbare identiteit, gestoeld op een breed draagvlak onder alle betrokkenen. Bereidheid om mee te doen en bij te dragen, trots om deel uit te mogen maken van dit mooie gebied. Nieuwe samenwerkingen en allianties.

5. De organisatie van de Heuvelrug vernieuwen: er zijn van oudsher veel partijen betrokken bij de Heuvelrug en steeds meer partijen willen graag betrokken worden. Met name bewoners en ondernemers van de Heuvelrug eisen hun positie op als mede-eigenaar van het park. Dat is uitermate plezierig in termen van draagkracht en commitment, maar tegelijkertijd moet het parkmanagement wel slagvaardig kunnen blijven opereren. Kortom het is een vraagstuk van representatie, effectiviteit en efficiëntie dat vraagt om nieuwe, hedendaagse arrangementen. Wat we zoeken is een netwerk en platform voor betrokkenen, dat kansen signaleert en creëert en waar nodig en gewenst centrale onderwerpen of projecten zelf trekt. Een sturingsmodel dat helderheid geeft over taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verschillende gremia. Lean and mean, effectief en efficiënt. Een model dat het mogelijk maakt om op een transparante en controleerbare wijze financiële middelen te laten stromen.

Met de status van Nationaal Park is voor eenieder direct duidelijk hoe bijzonder dit gebied is. Het belang van dit aaneengesloten landschap als bron van natuur, cultuur en economie goed voor het voetlicht te brengen. Het maakt het mogelijk het gehele gebied op de kaart te zetten, kansen voor ontwikkeling te grijpen en een aantal wezenlijke onderwerpen integraal en gezamenlijk op te pakken.

Steeds meer partijen uit het gebied delen de ambitie om deze bron te beschermen, en waar mogelijk te versterken en te ontwikkelen. Met één Nationaal Park Heuvelrug, van het Gooimeer tot de Grebbeberg, leggen we de basis voor een groene, gezonde en bestendige toekomst van dit prachtige gebied.

Colofon

Uitgave Nationaal Park Heuvelrug Nieuwe Stijl
Tekst Frank Strolenberg/Frankenvrij
Ontwerp En-publique.nl
Druk LibertasPascal
Fotografie Jurjen Drenth, Rereatie Midden
Nederland, Goois Natuurreservaat,
Edwin van Oevelen, Dick Termijn,
Studio van Leuveren

De Heuvelrug **actief**:
speel- en klimbossen,
zeilen, fietsen, wandelen,
mountainbiken, paard-
rijden, outdoor activiteiten

De Heuvelrug **ontspant**:
recreatievoorzieningen,
horeca, logies, botanische
tuin fort Hoofddijk,
festivals, buitenplaatsen

Groene gullivers

Geen levend wezen dat zichzelf voelt groeien.
Het is iets wat je vaststelt, achteraf, hoe klein alles
was wanneer je het na lange tijd weer terugziet,
strepen op de deurpost van een kinderkamer.

Ons groeien begon met kleine dingen. Iemand
stootte zijn hoofd aan het plafond, iemand anders
kreeg zijn benen niet meer goed onder de tafel,
een derde overwoog een grotere auto.

We konden er niet langer omheen: we schoten
omhoog als populieren, maar sneller, steeds
sneller en hoger en nu zijn we hier. De zomer
gaat zijn laatste, oogverblindend groene weken in.

Wij staan, omcirkeld door verbaasde vogels,
in huizenhoge laarzen – de kruinen van de bomen
komen nét tot onze knieën, de Heuvelrug aan
onze voeten als een groen Madurodam. Wij kijken,

stoten elkaar aan en wijzen: zo mooi en goed is
alles al, wie weet wordt het nog beter, laten we daar
over praten. Samen zijn we te groot om te falen.
Ons wacht een taak die er toe doet.

Ingmar Heytze